

Motion till riksdagen 2024/25:1813

av Patrik Lundqvist m.fl. (S)

Jämlik utbildning över hela landet för ett starkt Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ta större regional, socioekonomisk hänsyn vid resursfördelningen samt stärka samverkan mellan lärosäten och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I regioner där utbildningsbakgrunden är låg och färre har en eftergymnasial utbildning har befolkningen en kortare livslängd, högre grad av ohälsa och lägre självförsörjningsgrad både under det yrkesverksamma livet och i förlängningen som pensionärer. Den ojämlikheten kan minska med en offensiv politik för hur högskoleplatser och utbildningsplatser fördelas, breddad rekrytering till högre utbildning och stärkt samverkan mellan olika lärosäten för ökad akademisk kvalitet.

För näringslivets och den offentliga sektorns kompetensförsörjning är högskolor och utbildningsanordnare som utbildar till den regionala arbetsmarknadens behov avgörande. Bristen på matchning på arbetsmarknaden utgör i sig ett stort tillväxthinder. Tillgången till högre utbildning är därför starkt sammankopplad med en regions befolkningstillväxt och den regionalekonomiska utvecklingen.

Det är väl belagt att geografisk närhet till en högskola eller ett universitet har en stark betydelse för hur många som väljer att studera vidare. Vi vet också att en avgörande anledning till att unga inte väljer att påbörja en eftergymnasial utbildning handlar om svårigheter att flytta från sin kommun. Bostadsbrist kan vara en anledning men också familjeliv och annan anknytning till sin bostadsort. Detta gäller särskilt för personer som saknar utbildningstradition i tidigare generationer, vilket är en annan betydelsefull faktor som påverkar sannolikheten för att en person tar steget att påbörja högre studier.

Att utjämna skillnader i utbildningsnivå i vårt land genom tillgång till program och platser på högskolor är därmed avgörande för att motivera till studier. Här vet vi också att tillgång till lokala lärcentra gör tröskeln lägre och bidrar till att möjliggöra studier också på orter som saknar högskola eller högskolefilialer.

För att komma tillrätta med strukturella skillnader i utbildningsnivå i olika delar av landet behövs ett kompensatoriskt perspektiv på resursfördelningen till universitets- och högskoleplatser. I regioner där utbildningsnivån är som lägst och behoven av en starkare kompetensförsörjning som störst skulle detta stärka och rusta hela Sverige för dagens och framtidens behov.

Utöver att regeringen bör överväga hur en mer jämlik resursfördelning till högskoleprogram, utbildningsplatser och tillgång till lokala lärcentra över hela landet kan ske krävs också ytterligare insatser för att uppnå en mer jämlik utveckling av utbildningsnivå. Det handlar om att ge CSN den finansiering som krävs för att säkerställa att parternas reform i fråga om omställningsstudiestöd når alla som vill och behöver ställa om sin kompetens under ett långt arbetsliv men också om att stärka samverkan mellan lärosäten och över länsgränser. Det kan vara en metod för att uppnå ökad akademisk kvalitet i utbildningar där det idag brister och skapa bättre förutsättningar för regionala forskningsmiljöer, innovation och konkurrenskraft.

Staten behöver ta ett större ansvar för att bryta den sociala snedrekryteringen till högre utbildning och lyfta de regioner där utbildningsnivån är strukturellt lägre. Det är av avgörande betydelse för kompetensförsörjningen, jobben och jämlikheten.

Patrik Lundqvist (S)

Linnéa Wickman (S)

Kristoffer Lindberg (S)

Sanna Backeskog (S)